

15.11.2016

MIETINTÖ

Euroopan oikeusasiamiehen vuosikertomuksesta 2015
(2016/2150(INI))

Vetoamusvaliokunta

Esittelijä: Notis Marias

SISÄLTÖ

	Sivu
EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS.....	3
PERUSTELUT.....	10
LOPULLISEN ÄÄNESTYKSEN TULOS ASIASTA VASTAAVASSA VALIOKUNNASSA.....	14

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

Euroopan oikeusasiamiehen vuosikertomuksesta 2015 (2016/2150(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon Euroopan oikeusasiamiehen vuosikertomuksen 2015,
 - ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 15 artiklan,
 - ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 228 artiklan,
 - ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 258 artiklan,
 - ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan 11 artiklan,
 - ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklan,
 - ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan 42 artiklan,
 - ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan 43 artiklan,
 - ottaa huomioon YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista,
 - ottaa huomioon oikeusasiamiehen ohjesäännöstä ja hänen tehtäviensä hoitamista koskevista yleisistä ehdoista 9. maaliskuuta 1994 tehdyn Euroopan parlamentin päätöksen 94/262/EHTY, EY, Euratom¹,
 - ottaa huomioon Euroopan parlamentin 6. syyskuuta 2001 hyväksymän Euroopan hyvän hallintotavan säännösten,
 - ottaa huomioon 15. maaliskuuta 2006 tehdyn Euroopan parlamentin ja Euroopan oikeusasiamiehen yhteistyötä koskevan puitesopimuksen, joka tuli voimaan 1. huhtikuuta 2006,
 - ottaa huomioon Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n antamat avoimen ja rehellisen edunvalvonnan periaatteet,
 - ottaa huomioon aikaisemmat Euroopan oikeusasiamiehen toiminnasta antamansa päätöslauselmat,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 220 artiklan 2 kohdan toisen ja kolmannen virkkeen,
 - ottaa huomioon vetoamusvaliokunnan mietinnön (A8-0331/2016),
- A. ottaa huomioon, että oikeusasiamiehen vuosikertomus 2015 luovutettiin virallisesti Euroopan parlamentin puhemiehelle 3. toukokuuta 2016 ja että oikeusasiamies Emily O'Reilly esitteli kertomuksen vetoamusvaliokunnalle Brysselissä 20. kesäkuuta 2016;

¹ EYVL L 113, 4.5.1994, s. 15.

- B. ottaa huomioon, että SEUT-sopimuksen 15 artiklassa määrätään, että unionin toimielimet, elimet ja laitokset toimivat mahdollisimman avoimesti edistääkseen hyvää hallintotapaa ja varmistaakseen kansalaisyhteiskunnan osallistumisen;
- C. ottaa huomioon, että SEUT-sopimuksen 24 artiklassa määrätään periaatteesta, jonka mukaan jokainen unionin kansalainen voi kääntyä 228 artiklan mukaisesti asetettavan oikeusasiamiehen puoleen;
- D. ottaa huomioon, että SEUT-sopimuksen 228 artiklalla Euroopan oikeusasiamiehelle annetaan valtuudet ottaa vastaan kanteluja unionin toimielinten, elinten ja laitosten toiminnassa ilmenneistä epäkohdista, lukuun ottamatta Euroopan unionin tuomioistuimen toimintaa lainkäyttöelimenä;
- E. toteaa, että SEUT-sopimuksen 258 artiklassa vahvistetaan komission tehtävä perussopimusten valvojana; katsoo, että tällaisen tehtävän hoitamatta jättämisestä tai laiminlyöntiä voitaisiin pitää hallinnollisena epäkohtana;
- F. ottaa huomioon, että SEUT-sopimuksen 298 artiklan mukaan EU:n toimielimet, elimet ja laitokset ”tukeutuvat tehtäviään hoitaessaan avoimeen, tehokkaaseen ja riippumattomaan eurooppalaiseen hallintoon” ja että samassa artiklassa annetaan mahdollisuus sisällyttää asetuksilla sekundaarioikeuteen tähän tarkoitukseen tarkoitettuja konkreettisia säännöksiä, joita voidaan soveltaa koko EU:n hallintoon;
- G. ottaa huomioon, että perusoikeuskirjan 41 artiklan mukaan ”jokaisella on oikeus siihen, että unionin toimielimet ja laitokset käsittelevät hänen asiansa puolueettomasti, oikeudenmukaisesti ja kohtuullisessa ajassa”;
- H. ottaa huomioon, että perusoikeuskirjan 43 artiklan mukaan ”kaikilla unionin kansalaisilla ja kaikilla luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, joiden asuinpaikka tai sääntömääräinen kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa, on oikeus tehdä unionin oikeusasiamiehelle kantelu, joka koskee yhteisön toimielinten ja laitosten toiminnassa ilmenneitä epäkohtia, lukuun ottamatta yhteisöjen tuomioistuimen ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimintaa lainkäyttöeliminä”;
- I. ottaa huomioon, että Maastrichtin sopimuksella perustettu Euroopan oikeusasiamiehen toimisto täytti 20 vuotta vuonna 2015 ja on vuodesta 2005 lähtien käsitellyt 48 840 kantelua;
- J. ottaa huomioon, että EU:n kansalaisuutta koskevista oikeuksista lokakuussa 2015 tehdyn Flash-eurobarometri-kyselyn mukaan Euroopan kansalaisista 83 prosenttia on tietoisia siitä, että EU:n kansalaisilla on oikeus tehdä kantelu komissiolle, Euroopan parlamentille tai Euroopan oikeusasiamiehelle;
- K. ottaa huomioon, että Euroopan oikeusasiamies määrittelee hallinnollisen epäkohdan huonoksi tai puutteelliseksi hallinnoksi, josta on kyse, kun toimielin tai julkinen elin ei toimi lain taikka sitä sitovan määräyksen tai periaatteen mukaisesti, kun se laiminlyö hyvän hallinnon periaatteita tai kun se rikkoo ihmisoikeuksia;

- L. toteaa, että Euroopan hyvän hallintotavan säännösten tavoitteena on estää hallinnolliset epäkohdat; huomauttaa, että tästä välineestä saatava hyöty on rajallinen, koska se ei ole luonteeltaan sitova;
- M. katsoo, että salamyhkäisyys asiakirjoissa, jotka vaikuttavat suuresti EU:n sosioekonomiseen malliin ja joilla on usein myös huomattavia seurauksia kansanterveyden ja ympäristön alalla, on omiaan synnyttämään epäluottamusta kansalaisten ja yleensä suuren yleisön keskuudessa;
- N. katsoo, että väärinkäytösten paljastajilla on keskeinen tehtävä hallinnollisten epäkohtien ja joissakin tapauksissa jopa poliittisen korruption paljastamisessa; toteaa, että nämä tapaukset heikentävät vakavasti demokratiamme laatua; huomauttaa, että väärinkäytösten paljastajat joutuvat usein vakaviin vaikeuksiin paljastusten jälkeen ja heihin kohdistuu liian usein kielteisiä henkilökohtaisia seurauksia monilla tasoilla, ei vain ammatillisesti vaan myös rikosoikeusjärjestelmässä; katsoo, että uusien suojakeinojen puuttuessa tällaiset tiedossa olevat aiemmat kokemukset ovat omiaan estämään henkilöitä toimimasta eettisesti ja ryhtymästä vastaisuudessa paljastamaan väärinkäytöksiä;
- O. ottaa huomioon, että vuonna 2014 Euroopan oikeusasiamiehen päätösten ja/tai suositusten noudattamisaste oli 90 prosenttia, mikä on kymmenen prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2013;
- P. ottaa huomioon, että oikeusasiamiehen vuonna 2015 käynnistämässä tutkimuksissa käsiteltiin seuraavia keskeisiä aiheita: avoimuus EU:n toimielimissä, eettiset kysymykset, julkinen osallistuminen EU:n päätöksentekoon, EU:n kilpailusäännöt ja perusoikeudet;
- Q. ottaa huomioon, että vetoamusvaliokunta on Euroopan oikeusasiamiesten verkoston aktiivinen jäsen; ottaa huomioon, että tässä asemassaan valiokunta vastaanotti Euroopan oikeusasiamieheltä 42 kantelua, jotka luokiteltiin käsiteltäviksi jatkossa vetoamuksina;
1. hyväksyy Euroopan oikeusasiamiehen antaman vuoden 2015 vuosikertomuksen;
 2. onnittelee Emily O'Reillyä erinomaisesta työstä ja väsymättömistä ponnistuksista EU:n hallinnon kansalaisille tarjoaman palvelun laadun parantamiseksi; toteaa avoimuuden merkityksen luottamuksen saavuttamisen ja hyvän hallinnon ydintekijänä, mitä korostaa myös avoimuutta koskevien kantelujen suuri osuus (22,4 prosenttia), jonka perusteella tämä aihe on tärkeysjärjestyksessä ensimmäisenä; antaa tunnustusta strategisille tutkimuksille hyvän hallinnon varmistamisessa ja tukee Euroopan oikeusasiamiehen toimiston tällä alalla tähän mennessä suorittamia tutkimuksia;
 3. suhtautuu myönteisesti Euroopan oikeusasiamiehen jatkuviin ponnistuksiin lisätä TTIP-neuvottelujen avoimuutta komissiolle annettavien ehdotusten avulla; antaa kiitosta siitä, että näiden ponnistusten tuloksena komissio on julkaissut monia TTIP-asiakirjoja ja siten edistänyt avoimuutta yhtenä kolmesta pilarista komission uudessa kauppastrategiassa; korostaa jälleen tarvetta tehostettuun avoimuuteen kansainvälisissä neuvotteluissa, kuten esimerkiksi TTIP- ja CETA-neuvotteluissa, ja toteaa, että lukuisat huolestuneet kansalaiset ovat vaatineet tätä vetoamusvaliokunnalle esittämässään

vetoimuksissa; vaatii tehostamaan ja laajentamaan tämänsuuntaisia toimia EU:n kansalaisten luottamuksen turvaamiseksi;

4. toteaa jälleen, että Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi annetun asetuksen (EY) N:o 1049/2001 perustana on mahdollisimman laajaa oikeutta tutustua asiakirjoihin koskeva periaate; tähdentääkin, että avoimuuden ja täysimääräisen oikeuden tutustua EU:n toimielinten hallussa oleviin asiakirjoihin on oltava sääntö, jotta voidaan varmistaa, että kansalaiset voivat käyttää täysimääräisesti demokraattisia oikeuksiaan; korostaa, että, kuten Euroopan unionin tuomioistuin on jo todennut, tätä sääntöä koskevia poikkeuksia on tulkittava oikein siten, että otetaan huomioon ylivoimainen yleinen etu, joka edellyttää tietojen ilmaisemista, sekä vaatimukset, jotka koskevat demokratiaa, kansalaisten parempia mahdollisuuksia osallistua päätöksentekomenettelyyn ja hallinnon legitimeettiä, tehokkuutta ja vastuullisuutta suhteessa kansalaisiin;
5. kannustaa komissiota ja jäsenvaltioita antamaan Euroopan oikeusasiamiehelle valtuudet antaa julkilausuma tapauksissa, joissa EU:n eri toimielimet eivät noudata asetusta (EY) N:o 1049/2001, edellyttäen, että kyseiset asiakirjat eivät kuulu asetuksen 9 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan; tukee ajatusta, että oikeusasiamiehelle olisi annettava valtuudet tehdä päätös asiaa koskevien asiakirjojen luovuttamisesta, kun tutkimus asetuksen noudattamatta jättämisestä on tehty;
6. pitää valitettavana, että asetuksen (EY) N:o 1049/2001 tarkistamisessa ei ole edistytty; katsoo, että asiassa olisi edistyttävä viipymättä, sillä asetus ei enää vastaa nykyistä oikeudellista tilannetta tai institutionaalisia käytäntöjä;
7. toteaa, että EU:n päätöksenteon on oltava avointa, ja tukee Euroopan oikeusasiamiehen tutkimusta kolmen tärkeimmän EU:n toimielimen välisistä epävirallisista neuvotteluista ("kolmikantakokoukset") ja julkisen kuulemisen käynnistämistä aiheesta; tukee kolmikantakokousten asiakirjojen julkaisemista ottaen kuitenkin huomioon asetuksen (EY) N:o 1049/2001 4 artiklan;
8. pitää valitettavana, että autoalan päästömittauksia käsittelevä parlamentin tutkintavaliokunta (EMIS) sai komissiolta vain osan asiakirja-aineistosta, joka oli laadittu siten, että komission tarpeettomina pitämät tiedot puuttuivat; kehottaa komissiota huolehtimaan työskentelynsä mahdollisimman suuresta tarkkuudesta ja toimitettua asiakirja-aineistoa koskevasta täydestä avoimuudesta vilpittömän yhteistyön periaatetta täysin noudattaen, jotta voidaan taata, että EMIS-valiokunta voi käyttää tutkintavaltuuksiaan täysimääräisesti ja tehokkaasti;
9. tukee Euroopan oikeusasiamiehen tavoitetta tehdä Euroopan keskuspankin työskentelystä aiempaa avoimempaa niin, että se täyttää korkeatasoisen hallinnon vaatimukset, erityisesti julkisen talouden tervehdyttämisohjelmia EU:n jäsenvaltioissa valvovan troikan/nelikon jäsenenä; on ilahtunut EKP:n päätöksestä julkaista luettelot johtokuntansa jäsenten kokouksista; tukee puhetilaisuuksia koskevia uusia ohjaavia periaatteita sekä sitä, että on otettu käyttöön ns. hiljainen kausi, joka koskee markkinoihin vaikuttavien tietojen antamista ennen EKP:n neuvoston kokouksia;

10. panee merkille EKP:n aseman sekä rahapoliittisena viranomaisena että troikan/nelikon neuvoo-antavana jäsenenä ja kehottaa Euroopan oikeusasiamiestä turvaamaan tämän Euroopan tärkeimpiin kuuluvan rahoitusalan viranomaisen hyvän hallinnon;
11. kehottaa lisäämään euroryhmän kokousten avoimuutta niiden toimenpiteiden lisäksi, joita ryhmän puheenjohtaja jo toteutti Euroopan oikeusasiamiehen puututtua asiaan;
12. hyväksyy oikeusasiamiehen tutkimuksen komission asiantuntijaryhmien kokoamisesta ja niiden työskentelyn avoimuudesta; panee merkille komission toimenpiteet näiden ryhmien avaamiseksi yleisölle ja korostaa, että täyden avoimuuden varmistamiseksi tarvitaan lisätoimenpiteitä; toistaa neuvostolle ja sen valmisteluelimille esittämänsä kutsun osallistua edunvalvontarekisteriin mahdollisimman pian ja parantaa työnsä avoimuutta;
13. tukee oikeusasiamiehen toimenpiteitä eturyhmätoiminnan avoimuuden lisäämiseksi; pitää valitettavana komission haluttomuutta julkaista yksityiskohtaista tietoa tapaamisista tupakka-alan eturyhmien kanssa; kehottaa komissiota tekemään työskentelystään täysin avointa lisätäkseen yleisön luottamusta työhönsä;
14. kehottaa komissiota asettamaan kaikki edunvalvojien vaikutusvaltaa koskevat tiedot saataville maksutta siten, että ne ovat yleisölle täysin ymmärrettäviä ja vaivatta sen käytössä yhdessä keskitetyssä verkkotietokannassa;
15. kehottaa komissiota esittämään vuoden 2017 kuluessa ehdotuksen täysin pakollisesta ja oikeudellisesti sitovasta edunvalvontarekisteristä, jotta voidaan poistaa kaikki porsaanreiät ja saada aikaan täysin pakollinen rekisteri kaikille edunvalvojille;
16. tukee pyrkimyksiä ottaa käyttöön edunvalvonnan avoimuutta koskevia suuntaviivoja, joita sovellettaisiin EU:n toimielinten lisäksi kansallisiin hallintoihin;
17. panee merkille kansalaisten huolen rikkomuksia koskevien kantelujen käsittelystä komissiossa; korostaa, että perusoikeuskirjan 41 artiklassa vahvistettu oikeus hyvään hallintoon sisältää velvoitteen esittää riittävät perusteet tapauksissa, joissa komissio päättää olla panematta vireille rikkomusmenettelyä Euroopan unionin tuomioistuimessa; suhtautuu myönteisesti Euroopan oikeusasiamiehen strategiseen tutkimukseen EU Pilot -hankkeessa havaituista järjestelmätason ongelmista;
18. on ilahtunut siitä, että oikeusasiamies on käynnistänyt tutkimuksen (tapaus OI/5/2016/AB) komission tavasta käsitellä rikkomuksia koskevia kanteluita EU Pilot -menettelyissä roolissaan perussopimusten valvojana; muistuttaa vetoamusvaliokunnan aiemmista pyynnöistä saada käyttöönsä EU Pilot- ja rikkomusmenettelyjä koskevia asiakirjoja, koska vetoamukset johtavat usein kyseisten menettelyjen käynnistämiseen;
19. suhtautuu myönteisesti siihen, että Euroopan oikeusasiamies jatkaa ”pyörövi-ilmiötä” koskevien tapausten tutkimista komissiossa; antaa tunnustusta siitä, että näiden tutkimusten tuloksena komissio on antanut lisää tietoja niiden ylempien virkamiesten nimistä, jotka ovat lähteneet komissiosta töihin yksityiselle sektorille; kannustaa julkaisemaan vielä useammin tällaisten henkilöiden nimiä ja muita tietoja; ilmaisee toiveensa, että muut EU:n toimielimet ja virastot toimisivat samoin; suhtautuu myönteisesti komission halukkuuteen julkaista entisten komission jäsenten toimikauden jälkeistä työtä koskevia tietoja; ilmaisee olevansa erittäin huolissaan siitä, että entinen

komission puheenjohtaja Barroso nimitettiin Goldman Sachs Internationalin neuvonantajaksi ja liikkeenjohtoon osallistumattomaksi johtajaksi;

20. toteaa jälleen, että eturistiriidat eivät rajoitu ainoastaan ”pyörövitapauksiin”; korostaa, että on välttämätöntä puuttua tehokkaasti kaikkiin eturistiriitojen syihin, jotta voidaan saavuttaa hyvä hallinto ja varmistaa poliittisen ja teknisen päätöksenteon uskottavuus; katsoo, että EU:n tasolla on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, miten ehdokkaat nimitetään tehtäviin unionin toimielimissä, elimissä ja laitoksissa, ottamalla käyttöön tiukkoja vaatimuksia ja konkreettisia toimenpiteitä, jotka eivät jätä eturistiriidoille minkäänlaista sijaa;
21. pitää myönteisenä, että vuonna 2015 kaikki EU:n toimielimet ottivat käyttöön sisäiset säännöt väärinkäytösten paljastajien suojelusta henkilöstösääntöjen 22 artiklan a–c alakohdan mukaisesti, jolloin tietynlaiseen väärinkäytösten paljastamiseen kannustetaan; toteaa, että väärinkäytösten paljastajien suojeleminen kustotoimilta voisi olla tehokkaampaa; kehottaa tätä varten hyväksymään yhteiset säännöt väärinkäytösten paljastamiseen kannustamisesta ja ottamaan käyttöön väärinkäytösten paljastajia koskevat vähimmäistason takeet ja suojakeinot;
22. kehottaa laatimaan väärinkäytösten paljastamista koskevan direktiivin, jossa säädetään asianmukaisista kanavista ja menettelyistä kaikenlaisten hallinnollisten epäkohtien ilmoittamiseksi sekä riittävästä vähimmäistason takeista ja oikeudellisista suojakeinoista kaikilla tasoilla asianosaisille;
23. suhtautuu myönteisesti Frontexin mahdollisia perusoikeusrikkomuksia koskevan kantelumekanismin käyttöönottoon, joka perustuu oikeusasiamiehen käynnissä olevaan tutkimukseen Frontexin ja jäsenvaltioiden luvottomien siirtolaisten pakkoon perustuvissa yhteispalautuksissa käyttämistä käytännöistä; antaa kiitosta kyseisen mekanismin sisällyttämisestä uuteen eurooppalaista raja- ja merivartiostoa koskevaan asetukseen;
24. antaa kiitosta Euroopan oikeusasiamiehen tutkimuksesta perusoikeuskirjan noudattamisesta jäsenvaltioissa silloin, kun pannaan täytäntöön EU:n rahastoista rahoitettavia toimia, joissa esimerkiksi vammaisia henkilöitä sijoitetaan laitoksiin sen sijaan, että heitä integroitaisiin yhteiskuntaan; kehottaa oikeusasiamiestä jatkamaan kyseisiä tutkimuksia hankkeiden avoimuuden ja lisäarvon varmistamiseksi;
25. pitää myönteisenä, että oikeusasiamies ja Euroopan parlamentti ovat tehneet yhteistyötä vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn YK:n yleissopimuksen puitteissa etenkin vaatimalla yleissopimuksen täysimääräistä täytäntöönpanoa EU:n tasolla ja riittävien resurssien kohdentamista tähän; toteaa jälleen tukevansa täysin yleissopimuksen täytäntöönpanoa ja kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita toteuttamaan yleissopimuksen täysimääräisen täytäntöönpanon EU:n tasolla;
26. tukee oikeusasiamiehen pyrkimyksiä käsitellä syrjintätapauksia, vähemmistöryhmien oikeuksia ja ikääntyneiden ihmisten oikeuksia Euroopan oikeusasiamiesten verkoston syrjinnänvastaisessa seminaarissa;
27. tukee oikeusasiamiehen pyrkimyksiä taata puolueettomuus kilpailuasioita koskevassa komission päätöksenteossa;

28. toteaa, että kansalaisten oikeus vaikuttaa EU:n päätöksentekoon on nyt tärkeämpi kuin koskaan; suhtautuu myönteisesti ohjeisiin, joita oikeusasiamies on ehdottanut eurooppalaisen kansalaisaloitteen toiminnan parantamiseksi, erityisesti kansalaisaloitteiden hylkäämistä koskevien komission kattavien perustelujen osalta; myöntää kuitenkin, että kansalaisaloitteeseen liittyy huomattavia puutteita, joita on käsiteltävä ja jotka on ratkaistava, jotta kansalaisaloitteesta tulee tehokkaampi; katsoo, että unionin toimielinten uskottavuutta voidaan lisätä ottamalla kansalaiset entistä enemmän mukaan EU:n toimintapolitiikkojen määrittelyyn;
29. suhtautuu myönteisesti oikeusasiamiehen jatkuvaan vuoropuheluun ja läheisiin suhteisiin monien EU:n toimielinten, myös Euroopan parlamentin, kanssa samoin kuin muiden virastojen kanssa, jotta voidaan varmistaa hallinnollinen yhteistyö ja yhteenkuuluvuus; antaa oikeusasiamiehelle tunnustusta tämän pyrkimyksistä varmistaa jatkuva ja avoin viestintä vetoamusvaliokunnan kanssa;
30. toteaa, että EU:n virastojen on noudatettava samoja avoimuutta, vastuuvollisuutta ja eettikkää koskevia tiukkoja vaatimuksia kuin muidenkin toimielinten; panee arvostaen merkille Euroopan oikeusasiamiehen monissa virastoissa koko EU:ssa suorittaman merkittävän työn; tukee Euroopan kemikaalivirastolle tehtyä ehdotusta, että rekisteröijien on osoitettava tehneensä kaikkensa välttääkseen eläinkokeet ja annettava tietoa siitä, miten eläinkokeet voidaan välttää;
31. tukee oikeusasiamiehen suosituksia, joiden mukaan Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen olisi tarkistettava eturistiriitoja koskevia sääntöjään ja menettelyjään niin, että voidaan varmistaa asianmukainen julkinen kuuleminen ja osallistuminen;
32. toteaa jälleen, että oikeusasiamiehellä on myös valmius ja siten velvollisuus valvoa, että parlamentti toteuttaa pyrkimystään EU:n kansalaisten kannalta hyvästä hallinnosta;
33. vaatii Euroopan hyvän hallintotavan säännösten saattamista ajan tasalle siten, että asiasta annetaan sitova asetus tämän vaalikauden aikana;
34. kehottaa Euroopan oikeusasiamiestä sisällyttämään tuleviin vuosikertomuksiin kuvauksen oikeusasiamiehen viraston toimeksiannon ulkopuolelle jäävistä kanteluista, jotta Euroopan parlamentin jäsenet saisivat käsityksen EU:n kansalaisiin vaikuttavista ongelmista;
35. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman ja vetoamusvaliokunnan mietinnön neuvostolle, komissiolle, Euroopan oikeusasiamiehelle, jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille ja niiden oikeusasiamiehille tai vastaaville toimivaltaisille elimille.

PERUSTELUT

Euroopan oikeusasiamies Emily O'Reilly esitteli vuotta 2015 koskevan vuosikertomuksensa puhemies Martin Schulzille 3. toukokuuta 2016. Hän esitteli kertomuksensa Euroopan parlamentin vetoamusvaliokunnan kokouksessa 20. kesäkuuta 2016.

Kertomus esitettiin yhtä kiinnostavasti kuin vuotta 2014 koskeva edellinen kertomus, ja siinä korostetaan tärkeimpiä kysymyksiä ja annetaan runsaasti tietoa Euroopan oikeusasiamiehen aloitteista ja toimista, sosiaalisen median käytöstä oikeusasiamiehen toiminnan edistämiseksi ja EU:n toimielinten vastaavista toimista. Siihen on liitetty paljon tietoa sisältäviä ja yksityiskohtaisia tilastoja lähes samoista aloista kuin edellisenä vuonna, joten suorien vertailujen tekeminen on helppoa. Valitettavasti kertomus on julkaistu Euroopan oikeusasiamiehen sivustolla vain englanniksi, mikä rajaa lukijakuntaa siihen asti, että kaikki kieliversiot annetaan saataville.

Euroopan oikeusasiamiehen toimeksianto kuvataan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 228 artiklassa, jossa hänen toimistolle annetaan valtuudet ottaa vastaan kanteluja unionin toimielinten, elinten ja laitosten toiminnassa ilmenneistä epäkohdista, lukuun ottamatta Euroopan unionin tuomioistuimen toimintaa lainkäyttöelimenä.

Oikeus tehdä kantelu Euroopan oikeusasiamiehelle vahvistetaan SEUT-sopimuksen 24 artiklassa ja EU:n perusoikeuskirjan 43 artiklassa. Tämä oikeus on myös yksi perusoikeuksista, jonka jäsenvaltioiden kansalaiset saavat EU:n kansalaisina.

Oikeusasiamies auttaa ihmisiä, yrityksiä ja yhdistyksiä, joilla on ongelmia EU:n toimielinten hallinnollisten epäkohtien kanssa. ”Hallinnollinen epäkohta tarkoittaa huonoa tai puutteellista hallintoa. Tästä on kyse, kun toimielin ei toimi lain mukaisesti, laiminlyö hyvän hallinnon periaatteita tai rikkoo ihmisoikeuksia.” Perusoikeuskirjan 41 artiklassa puolestaan kuvataan hyvä hallinto EU:n kansalaisten oikeudeksi, mistä seuraa velvoitteita sekä kansallisille että EU:n viranomaisille.

Vuonna 2015 Euroopan oikeusasiamiehen toimisto auttoi 17 033:a Euroopan kansalaista. Näistä 13 966 tapausta (81,99 prosenttia) käsiteltiin tarjoamalla neuvontaa Euroopan oikeusasiamiehen verkkosivuston vuorovaikutteisen oppaan kautta, 2 077 tapausta (12,19 prosenttia) käsiteltiin kanteluina ja 1 060 tapausta (6,22 prosenttia) oli tietopyyntöjä, joihin Euroopan oikeusmiehen yksiköt vastasivat. Edelliseen vuoteen verrattuna vuonna 2015 autettuja kansalaisia oli huomattavasti vähemmän (23 072 vuonna 2014 eli 26,17 prosentin vähennys). Kantelujen määrä pysyi samana, mutta vuonna 2015 kantelujen prosenttiosuus tapausten kokonaismäärästä oli suurempi (12,19 prosenttia) kuin vuonna 2014 (9,01 prosenttia).

Kansalaisten auttamisen lisäksi Euroopan oikeusasiamies edistää yleistä etua auttamalla EU:n toimielimiä parantamaan tarjoamansa palvelun laatua. Kantelujen tutkimisen lisäksi oikeusasiamies voi myös käynnistää tutkimuksia omasta aloitteestaan.

Kertomuksen kohteena olevana vuonna oikeusasiamies käynnisti 261 tutkimusta kantelujen perusteella ja 17 oma-aloitteista tutkimusta. Hän saattoi päätökseen 261 kantelujen perusteella tehtyä tutkimusta ja 16 oma-aloitteista tutkimusta. Oma-aloitteisista tutkimuksista kahdeksassa käsiteltiin merkittäviä kysymyksiä. Niitä olivat esimerkiksi TTIP-neuvottelujen

avoimuutta, epäkohtien paljastamista, eurooppalaista kansalaisaloitetta, EU:n koheesiopolitiikan perusoikeuksia ja Frontexin pakkoon perustuvia palautuksia koskevat strategiset tutkimukset. On myös tarpeen panna merkille kuuden strategisen aloitteen (tärkeiden aiheiden käsittely ilman tutkimusta) käynnistäminen. Näitä olivat muun muassa EKP:n avoimuus, entisten komission jäsenten toimikauden jälkeinen työ ja turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto.

Kantelujen alkuperämaista Espanja on kärjessä 322 kantelulla, ja sen jälkeen tulevat Saksa (234), Puola (172), Belgia (179) ja Yhdistynyt kuningaskunta (146). Tietystä jäsenvaltiosta peräisin olevien kantelujen määrä ja käynnistettyjen tutkimusten määrä eivät ole keskenään verrannollisia. Esimerkiksi vuoden 2015 luvut osoittavat, että Belgian 149 kantelusta käynnistettiin 35 tutkimusta, kun taas Espanjan 323 kantelua johtivat vain 27 tutkimuksen käynnistämiseen.

Komissio on ensimmäisellä sijalla oikeusasiamiehen tutkimusten kohteena olevista toimielimistä. Noin puolet (55,6 prosenttia) tapauksista koskee sitä. Sen jälkeen tulevat EU:n virastot 11,5 prosentin osuudella. Euroopan henkilöstövalintatoimisto (EPSO) pitää tiukasti hallussaan kolmatta sijaa (10 prosenttia), muut elimet ovat seuraavina 9,2 prosentin osuudella, ja Euroopan parlamentti on viidennellä sijalla 8 prosentin osuudella kanteluista. Kahdella viimeisellä sijalla ovat Euroopan ulkosuhdehallinto (EUH) 4,6 prosentin ja Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF) 1,9 prosentin osuudella. Vuoteen 2014 verrattuna itse toimielimet eivät ole vaihtuneet mutta niiden järjestys on: vuonna 2015 Euroopan parlamentista tehtiin enemmän kantelua kuin EUH:sta.

Vuonna 2015 oikeusasiamiehen tutkimuksissa eniten käsitellyt kolme aiheetta olivat tietojen ja asiakirjojen saantia koskevat pyynnöt (eli avoimuutta koskevat asiat), institutionaaliset ja poliittiset asiat ja heti niiden jälkeen komissio perussopimusten valvojana. Kaikista kolmesta aiheesta tehtiin sama määrä kanteluita. Seuraavia muita aiheita (tärkeysjärjestyksessä) ovat kilpailut ja valintamenettelyt, hallinto ja henkilöstösäännöt ja lopuksi hankintasopimusten tekeminen ja avustusten myöntäminen. Aiheet olivat samoja vuonna 2014. Niiden järjestys oli kuitenkin erilainen, sillä institutionaalisia ja poliittisia asioita käsiteltiin vähemmän kuin komissiota perussopimusten valvojana.

Vuonna 2015 oikeusasiamies toteutti toimia 1 946 vastaanottamassaan kantelussa. Näistä 971 kantelussa oikeusasiamiehen toimisto antoi neuvoja tai siirsi tapauksen eteenpäin (esimerkiksi Euroopan oikeusasiamiesten verkostolle tai Euroopan parlamentin vetoamusvaliokunnalle), 726 tapauksessa kantelijalle ilmoitettiin, ettei lisäneuvoja voitu antaa, ja 249 tapauksessa käynnistettiin tutkimus.

Vuosikertomuksen luvussa 11 kerrotaan lyhyesti Euroopan oikeusasiamiehen tapausten käsittelyssä noudattamasta menettelystä. Strategiset tutkimukset ovat osa toimintaa, mutta kantelujen käsittely on kuitenkin tärkein tehtävä. Kantelu on aina toimitettava kirjallisesti, joko paperilla tai sähköisesti. Oikeusasiamiehen toimivallan ylittävät kantelut ohjataan toimivaltaiselle viranomaiselle tai muulle auttamaan kykenevälle yksikölle. Kanteluista, joita ei oteta käsiteltäviksi, lähetetään kantelijalle hylkäys kirjallisine perusteluineen ja ehdotus vaihtoehtoisesta oikeussuojakeinosta. Jos kantelun perusteella käynnistetään tutkimus, tehdään päätös siitä, voidaanko kantelu ratkaista nopeasti. Jos sitä ei voida, tarvitaan täysimittainen tutkimus, joka voidaan päättää ehdottamalla ratkaisua tai suositusluonnosta

mahdollisesta tavasta korjata hallinnollinen epäkohta. Jos ratkaisuun ei päästä, voidaan antaa kriittinen huomautus.

Euroopan oikeusasiamies käynnisti vuoden 2015 loppupuolella edellä mainittujen menettelyjen tarkistuksen, jotta tehokkuutta ja vaikuttavuutta voidaan lisätä. Tarkistettuja menettelyjä odotetaan innokkaasti vuodelle 2016, jolloin aloitetaan Euroopan parlamentin kuuleminen.

Oikeusasiamiehen vuonna 2015 päätökseen saattamista tutkimuksista 145:ssä (52,3 prosenttia) toimieliin sopi asian tai asiassa päästiin muuten sovintoratkaisuun. Hallinnollista epäkohtaa ei havaittu 79 tapauksessa (28,5 prosenttia), 59 tapauksessa (19,5 prosenttia) lisätutkimukset eivät olleet perusteltuja, ja 30 tapauksessa (10,8 prosenttia) havaittiin hallinnollinen epäkohta. Kuudessa tapauksessa (2,2 prosenttia) toteutettiin muita toimia. Edelliseen vuoteen verrattuna on pantava merkille ratkaistujen kantelujen huomattava määrä (33,3 prosenttia vuonna 2014) sekä niiden tapausten suuri määrä, joissa hallinnollista epäkohtaa ei havaittu (19,0 prosenttia vuonna 2014). Sitä vastoin niiden kantelujen määrä, joissa lisätutkimukset eivät olleet perusteltuja, pieneni jyrkästi (40,8 prosenttia vuonna 2014).

Tapauksissa, joissa hallinnollinen epäkohta voidaan vahvistaa, Euroopan oikeusasiamies voi päättää tutkimuksen kriittiseen huomautukseen tai suositusluonnokseen.

Kriittinen huomautus annetaan, kun kyseisen toimieliin ei ole enää mahdollista korjata epäkohtaa, epäkohdalla ei ole yleisiä vaikutuksia tai oikeusasiamiehen suorittamaa seurantaa ei pidetä tarpeellisena. Oikeusasiamies voi myös antaa kriittisen huomautuksen, kun hän katsoo, että suositusluonnos ei olisi tehokas, tai kun kyseinen toimieliin ei hyväksy suositusluonnosta, mutta epäkohdan vuoksi ei ole perusteltua laatia erityiskertomusta parlamentille. Kriittinen huomautus kuitenkin toimii kantelijalle vahvistuksena siitä, että hänen kantelunsa oli aiheellinen, ja se osoittaa selkeästi kyseiselle toimieliinelle, missä kohdin se on toiminut väärin, jotta se voi välttää tällaista toimintaa vastaisuudessa.

Oikeusasiamies esittää lisähuomautuksia käsitellessään asiaa, jossa hän havaitsee mahdollisuuden parantaa hallinnon laatua. Lisähuomautuksilla ei ole tarkoitus arvostella asianomaista toimieliintä, vaan niitä pitäisi pitää suuntaviivoina ja ohjeina siitä, miten asianomainen toimieliin voisi parantaa palvelunsa laatua.

Suositusluonnoksia annetaan tapauksissa, joissa asianomainen toimieliin voi poistaa epäkohdan tai epäkohta on vakava tai sillä on yleisiä vaikutuksia. Kun suositusluonnos annetaan, asianomaisen toimieliin on perussopimusten nojalla lähetettävä oikeusasiamiehelle perusteltu lausunto kolmen kuukauden kuluessa.

Jollei EU:n toimieliin, elin tai laitos reagoi suositusluonnokseen tyydyttävällä tavalla, oikeusasiamies voi laatia ja lähettää Euroopan parlamentille erityiskertomuksen. Erityiskertomus on väline, jota oikeusasiamies käyttää viimeisenä, ja se on viimeinen vaihe, jonka oikeusasiamies toteuttaa kantelutapauksessa. Tämän jälkeen parlamentti päättää mahdollisista lisätoimista, kuten päätöslauselman laatimisesta. Erityiskertomukset esitetään vetoomusvaliokunnalle, joka on suhteista oikeusasiamieheen vastaava valiokunta.

Vuonna 2015 oikeusasiamies antoi kriittisen huomautuksen toimieliinelle 19 tapauksessa. Lisäksi 11 tapauksessa annettiin suositusluonnoksia, jotka toimieliin hyväksyi kokonaan tai osittain.

Euroopan oikeusasiamies tekee tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioissa toimivien kollegoidensa kanssa. Tämä yhteistyö tapahtuu Euroopan oikeusasiamiesten verkoston puitteissa. Verkostoon kuuluu kansallisia ja alueellisia oikeusasiamiehiä, vetoamusvaliokuntia ja vastaavia elimiä Euroopan unionin jäsenvaltioissa, EU:n jäsenyyttä hakeneissa maissa ja muissa Euroopan talousalueen ja/tai Schengen-alueen maissa. Parlamentin vetoamusvaliokunta on verkoston täysivaltainen jäsen. Verkostossa on tällä hetkellä 94 toimistoa 36 maassa.

Vuosi 2015 oli tärkeä käännekohta verkoston toiminnassa, koska Euroopan oikeusasiamies käynnisti verkoston uudistuksen, jolla siitä tehdään näkyvämpi ja merkityksellisempi EU:n kansalaisten kannalta. Verkosto on tähän asti käsitellyt vakiintuneen menettelyn mukaisesti tapauksia, jotka ylittävät oikeusasiamiehen toimivallan (vuonna 2015 tällaisesta 512 tapauksesta 470 välitettiin muille oikeusasiamiehille ja 42 vetoamusvaliokunnalle), mutta nyt sen jäsenillä on mahdollisuus tehostaa yhteistyötä tekemällä rinnakkaisia tutkimuksia oikeusasiamiehen kanssa (kuten laittomien siirtolaisten pakkoon perustuvien palautusten tapauksessa), keskustella tietyistä tapauksista (kuten turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa koskeva tutkimus) ja kuulla toisiaan laajemmista aiheista (esimerkiksi eturyhmätoiminnan avoimuudesta kansallisille ja EU:n virkamiehille aiheesta osoitettavien ohjeiden laatimista varten). Jäsenten on myös määrä järjestää vuosittain seminaari keskeisistä aiheista ja parantaa sisäisiä menettelyjä, jotka koskevat EU:n lainsäädäntöä koskevien kansallisten tiedustelujen välittämistä verkostosta toimivaltaisille elimille. Verkoston vuosikokous järjestettiin Varsovassa huhtikuussa 2015, ja siinä käsiteltiin syrjäntäasioita.

Vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn YK:n yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaan perustetaan EU:n kehys, jolla edistetään, suojellaan ja tarkkaillaan yleissopimuksen täytäntöönpanoa. Euroopan oikeusasiamies, parlamentin vetoamusvaliokunta ja työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunta, perusoikeusvirasto, komissio (joka on ilmaissut aikomuksensa vetäytyä kehyksestä) ja Euroopan vammaisfoorumi ovat kaikki jäseniä. Euroopan oikeusasiamiehen tehtävänä on suojella vammaisten henkilöiden oikeuksia ja varmistaa, että EU:n hallinto on perillä velvollisuuksistaan näiden oikeuksien suhteen. Henkilöillä, joiden mielestä jokin EU:n toimielin ei toimi yleissopimuksen mukaisesti, on oikeus kääntyä oikeusasiamiehen puoleen. Tällä hetkellä on käynnissä kehyksen uudistus, joka perustuu YK:n yleissopimuksen asiantuntijakomitean siitä tekemään tarkastukseen. Euroopan oikeusasiamies osallistuu aktiivisesti uudistukseen.

Oikeusasiamiehen talousarvio on EU:n talousarvion itsenäinen osa. Oikeusasiamiehen vuoden 2015 talousarvio oli 10 346 105 euroa.

Vetoamusvaliokunta panee merkille Euroopan oikeusasiamiehen toteuttamien strategisten tutkimusten ja aloitteiden nykyisen kehityksen, sekä niiden, jotka jatkuvat vuodesta 2015 seuraavaan vuoteen, että niiden, jotka ovat tällä hetkellä avoinna edellisten saavutusten jatkotoimina. Niitä ovat muun muassa kolmikantakokousten avoimuus ja asiakirjojen saatavuus, Eurooppa-neuvoston ja EU:n neuvoston työskentelyn avoimuuden lisääminen sekä erityisneuvonantajien mahdollisten eturistiriitojen ehkäiseminen. Vetoamusvaliokunta suhtautuu myönteisesti oikeusasiamiehen toimenpiteisiin, joilla pyritään takaamaan avoimuus eri EU:n toimielimissä tai Euroopan kansalaisiin vaikuttavia päätöksiä tekevissä elimissä, koska ne voivat tehdä päätöksiä talous- ja raha-asioista (kuten euroryhmä) tai tarjota jäsenvaltioille rahoitusta ankarien ehtojen ja yhteisymmärryspöytäkirjojen nojalla (kuten Euroopan vakausmekanismi).

**LOPULLISEN ÄÄNESTYKSEN TULOS
ASIASTA VASTAAVASSA VALIOKUNNASSA**

Hyväksytty (pvä)	9.11.2016
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 21 -: 9 0: 0
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Marina Albiol Guzmán, Margrete Auken, Beatriz Becerra Basterrechea, Soledad Cabezón Ruiz, Andrea Cozzolino, Pál Csáky, Miriam Dalli, Rosa Estaràs Ferragut, Eleonora Evi, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Peter Jahr, Jude Kirton-Darling, Svetoslav Hristov Malinov, Notis Marias, Edouard Martin, Roberta Metsola, Marlene Mizzi, Julia Pitera, Sofia Sakorafa, Eleni Theoharous, Jarosław Wałęsa, Cecilia Wikström, Tatjana Ždanoka
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Urszula Krupa, Demetris Papadakis, Ángela Vallina, Rainer Wieland
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (200 art. 2 kohta)	Tiziana Beghin, Ernest Urtasun, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska